ISSN 1304-7639 | **e-ISSN** 2149-8261 | **Periyot** Yılda 3 Sayı | **Başlangıç:** 1991 | **Yayıncı** Ankara Üniversitesi

24.279 | 40.531

Dergi Sayıları

Türkiye'de özel eğitim alanında yayımlanan ilk dergi olma özelliğine sahip olan Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 1991 yılında yayın hayatına girmiş, 1992 yılında elektronik ortamda yayımlanmaya başlanmıştır. Dergi 1995 yılından itibaren ulusal hakemli bir dergi olarak yayın hayatına devam etmektedir. Özel Eğitim Dergisi 1991 yılında basılı, 1992-2015 yılları arasında hem basılı hem de elektronik ortamda yayımlanmış olup 2016 yılından itibaren ise sadece elektronik ortamda yayımlanmaktadır. Daha öncesinde yılda iki sayı çıkan Özel Eğitim Dergisi, 2014 yılından itibaren uluslararası alanda Nisan, Ağustos ve Aralık sayısı olmak üzere yılda üç kez yayımlanmaktadır.

Hakemli ve akademik bir dergi olan Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi'nde özel eğitim alanında özel gereksinimli olan ve olmayan tüm yaş gruplarındaki bireyleri kapsayan derleme, nicel ve nitel araştırma, tek denekli ve karma yöntemi kullanan Türkçe ve İngilizce bilimsel makaleler yayımlanmaktadır. Makalelerin gönderme ve yayım sürecinde herhangi bir ücret talep edilmemektedir. Derginin her sayısında, toplam makale sayısının yaklaşık %20'si kadar derleme makale yayımlanmaktadır.

Özel Eğitim Dergisi 2008 yılından itibaren ProQuest Political Science Journals, (http://www.proquest.com/products-services/polysci.html) 2011 yılından itibaren EBSCO Host (http://search.ebscohost.com/Community.aspx?authtype=ip&ugt=723731663C8635473746359632353E8226E363D36213659366E320E330133603&IsAdminMobile=N&encid=22D731163C6635173746355632kHRbMgk3kum8kTBi0JsU7d)ve 2014 yılından itibaren TÜBİTAK ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı (http://cabim.ulakbim.gov.tr/tr-dizin/) tarafından taranmaktadır. Ayrıca 2016 yılından itibaren Türk Eğitim İndeksi (http://www.turkegitimindeksi.com/Journals.aspx?ID=379) (http://www.turkegitimindeksi.com/Journals.aspx?ID=379), Sosyal Bilimler Atıf Dizini (SOBİAD) (http://atif.sobiad.com/TarananDergiler) ve Directory of Open Access Journals (DOAJ) (https://doaj.org/toc/2149-8261?source=%7B%22query%22%3A%7B%22filtered%22%3A%7B%22filter%22%3A%7B%22bool%22%3A%7B%22must%22%3A%5B%7B%22term%22%3A%7B%22index.issn.exact8261%22%7D%7D%2C%7B%22term%22%3A%7B%22_type%22%3A%22article%22%7D%7D%5D%7D%7D%2C%22query%22%3A%7B%22match_all%22%3A%7B%7D%7D% tarafından dizinlenmektedir. Önümüzdeki dönemde Scopus ve SSCI başta olmak üzere diğer indekslerde taranmak amacıyla başvurular yapılmıştır.

Yayımlanmaya başladığı günden bu yana Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Bölümü öğretim elemanlarının göstermiş olduğu çabalar ve okurlarımızın, yazarlarımızın ve hakemlerimizin vermiş olduğu destekler sonucunda dergimizin bilimsel niteliği giderek artmış ve alanda önemli bir boşluğu doldurmuştur. Eğitim faaliyetlerinin gelişmesine katkı sunmayı amaçlayan ve alanında saygın bir yere sahip olan Özel Eğitim Dergisi, akademik, bilimsel ve etik ilkeler doğrultusunda kendisini geliştirerek yayın hayatına devam etmektedir.

Dergide ara

Makale Gönder
(//dergipark.gov.tr/journal/870/submission/start)

Arşiv
(http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/archive)

Editör Kurulu
(http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/board)

İletişim
(http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/contacts)

Duyurular
(http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/announcements)

Erken Görünüm
(http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/page/1756)

Yazım Kuralları
(http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/page/1388)

Email ile abone ol

TR Dizin
(http://cabim.ulakbim.gov.tr/tr-dizin/)

ProQuest
(http://www.proquest.com/products-services/polysci.html)

EBSCO
(http://search.ebscohost.com/)

DOAJ
(https://doaj.org/toc/2149-8261?source=%7B%22query%22%3A%7B%22filtered%22%3A%7B%22filter%22%3A%7B%22bool%22%3A%7B%22must%22%3A%5B%7B%22term%22%3A%7B%22index.issn.exact%22%3A%222149-8261%22%7D%7D%2C%7B%22term%22%3A%7B%22_type%22%3A%22article%22%7D%7D%5D%7D%7D%7D%2C%22query%22%3A%7B%22match_all%22%3A%7B%7D%7D%7D%7D%2C%22from%22%3A0

Sobiad
(http://atif.sobiad.com/TarananDergiler)

Sayılar

- 2017
  - Cilt: 18 Sayı: 01 (http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/issue/28499)
- 2016
  - Cilt: 17 Sayı: 03 (http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/issue/25304)
  - Cilt: 17 Sayı: 02 (http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/issue/23028)
  - Cilt: 17 Sayı: 01 (http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/issue/22951)
- 2015
  - Cilt: 16 Sayı: 03 (http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/issue/17172)
  - Cilt: 16 Sayı: 02 (http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/issue/17173)
  - Cilt: 16 Sayı: 01 (http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/issue/17174)
- 2014
  - Cilt: 15 Sayı: 03 (http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/issue/17175)
  - Cilt: 15 Sayı: 02 (http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/issue/17176)
  - Cilt: 15 Sayı: 01 (http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/issue/17177)
- 2013
  - Cilt: 14 Sayı: 02 (http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/issue/17178)
  - Cilt: 14 Sayı: 01 (http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/issue/17179)

→ Arşiv (http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/archive)

Cilt: 18 Sayı: 01 (http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi/issue/28499) **Son Sayı**
Cilt 18 - Sayı 01 - Nis 2017

▸ Kapak ve içindekiler-Editörden (/ozelegitimdergisi/issue/28499/303947)
Sayfalar 0 - 0
✎ Özel Eğitim Dergisi

▸ Özel Eğitim Öğretmenlerinin Oyun Öğretimine İlişkin Öz-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi (/ozelegitimdergisi/issue/28499/274303)
Sayfalar 1 - 26
✎ Pelin Piştav Akmeşe, Nilay Kayhan

▸ Ortaokula devam eden işitme engelli öğrencilerin yazı performanslarının incelenmesi: Örnek grup çalışması (/ozelegitimdergisi/issue/28499/292065)
Sayfalar 27 - 43
✎ Reşat Alatlı, Ceyhun Servi

▸ Ağır ve Çoklu Yetersizliği (AÇYE) Olan Bireylerle Çalışan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yaşadıkları Sorunların Belirlenmesi (/ozelegitimdergisi/issue/28499/296901)
Sayfalar 45 - 59
✎ Sakine Adıgüzel, Mine Kizir, Emine Eratay

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
ÖZEL EĞİTİM DERGİSİ

Cilt : 18
Sayı : 1
Yıl : 2017

Ankara
2017

ANKARA ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖZEL EĞİTİM DERGİSİ

Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education

2017 Cilt: 18 Sayı: 1

Nisan, Ağustos, Aralık aylarında olmak üzere yılda üç kez yayınlanmaktadır.

Yayın Türü
Akademik-Bilimsel Dergi

Yayın Sahibi
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Adına Fakülte Dekanı
Prof. Dr. Fatma HAZIR BIKMAZ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Doç. Dr. Hatice BAKKALOĞLU

Editör
Doç. Dr. Hatice BAKKALOĞLU

Editör Yardımcısı
Yard. Doç. Dr. Bahar KEÇELİ KAYSILI
Öğr. Gör. Dr. Meral Çilem ÖKÇÜN AKÇAMUŞ
Araş. Gör. Dr. Şeyda DEMİR
Araş. Gör. Dr. Zeynep BAHAP KUDRET

Teknik Koordinasyon Sorumluları
Araş. Gör. Gamze ALAK
Araş. Gör. Hatice AKÇAKAYA

Akademik Danışmanlar Kurulu (Soyadına Göre Alfabetik Sırada)

Prof. Dr. Funda ACARLAR
Prof. Dr. Gönül AKÇAMETE
Prof. Dr. Füsun AKKÖK
Prof. Dr. Ayşegül ATAMAN
Prof. Dr. Ayla AYSEV SOYKAN
Doç. Dr. Hatice BAKKALOĞLU
Doç. Dr. Berrin BAYDIK
Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK
Prof. Dr. Figen ÇOK
Prof. Dr. İbrahim H. DİKEN
Prof. Dr. Dilek ERBAŞ
Doç. Dr. Cevriye ERGÜL
Prof. Dr. Süleyman ERİPEK
Doç. Dr. Kimberly GILBERT
Yard. Doç. Dr. İ. Birkan GÜLDENOĞLU
Prof. Dr. Sema KANER
Doç. Dr. Necdet KARASU
Prof. Dr. Tevhide KARGIN
Yard. Doç. Dr. Bahar K. KAYISILI
Prof. Dr. Gönül KIRCAALİ-İFTAR
Prof. Dr. Ahmet KONROD
Prof. Dr. Paul MILLER
Prof. Dr. Elif TEKİN-İFTAR
Prof. Dr. E. Rüya ÖZMEN
Prof. Dr. Mehmet ÖZYÜREK
Prof. Dr. Bülbin SUCUOĞLU
Prof. Dr. Jane SQUIRES
Prof. Dr. Seyhun TOPBAŞ
Prof. Dr. Yıldız UZUNER
Prof. Dr. Nihal VAROL ÖZYÜREK

Sürdürüm ve İletişim
Tel: 0 (312) 363 33 50 / Dahili: 3008-2046 **Fax:** 0 (312) 363 61 45
E-posta: ozelegitimdergisi@gmail.com

Bu dergi 1995 yılından beri hakemli bir dergi olarak yayınlanmaktadır.
Tüm hakkı saklıdır. Bu derginin tamamı ya da dergide yer alan bilimsel çalışmaların bir kısmı ya da tamamı 5846 yasanın hükümlerine göre Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dekanlığının yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

İÇİNDEKİLER

Araştırma Makaleleri

Pelin PİŞTAV-AKMEŞE
Nilay KAYHAN
Özel Eğitim Öğretmenlerinin Oyun Öğretimine İlişkin Öz-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi 1

Reşat ALATLI
Ceyhun SERVİ
Ortaokula Devam Eden İşitme Engelli Öğrencilerin Yazı Performanslarının İncelenmesi: Örnek Grup Çalışması 27

Sakine ADIGÜZEL
Mine KİZİR
Emine ERATAY
Ağır ve Çoklu Yetersizliği (AÇYE) Olan Bireylerle Çalışan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yaşadıkları Sorunların Belirlenmesi 45

Tevhide KARGIN
Birkan GÜLDENOĞLU
Cevriye ERGÜL
Anasınıfı Çocuklarının Erken Okuryazarlık Beceri Profili: Ankara Örneklemi 61

Adile Gülşah SARANLI
Eş Zamanlı Olmayan Gelişimin Üstün Yetenekli Çocuklardaki Görünümü Üzerine Bir Örnek Olay Çalışması 89

Gonca İNCE
Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Spor ile İlgili Görüşleri 109

Derleme Makaleleri

Derya GENÇ-TOSUN
Onur KURT
Otizmli Bireylerin Kullandığı Yeni Nesil Konuşma Üreten Cihazlara İlişkin Araştırmaların İncelenmesi 125

Özlem TOPER-KORKMAZ
Etkili Pekiştireçlerin Değerlendirilmesinde Kullanılan Sistematik Yöntemler 149

Kongre ve Sempozyum Duyuruları

Özel Eğitim Dergisi Yazım Kuralları

Hakemler Kuruluna Teşekkür

İsteme Adresi: *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Bölümü*
06590 Cebeci - ANKARA
Tel: *0 (312) 363 33 50/3008-2046* ***Faks:*** *0 (312) 363 61 45*

CONTENTS

Research Articles

Pelin PİŞTAV-AKMEŞE
Nilay KAYHAN
An Investigation of the Self-Efficacy Levels of the Special Education Teachers Regarding Game Teaching 1

Reşat ALATLI
Ceyhun SERVİ
Investigation of Writing Performance of Secondary School Students with Hearing Impairments: Sample Group Study 27

Sakine ADIGÜZEL
Mine KİZİR
Emine ERATAY
Identification of the Problems Had by the Special Education Teachers Working with Children That Have Severe and Multiple Disabilities (SMD) 45

Tevhide KARGIN
Birkan GÜLDENOĞLU
Cevriye ERGÜL
Early Literacy Profile of Kindergarten Children: Ankara Sample 61

Adile Gülşah SARANLI
A Case Study on the Manifestation of Asynchronous Development in Gifted Children 89

Gonca İNCE
Opinions of Parents Who Have Children with Autism Spectrum Disorder about Sport 109

Review Articles

Derya GENÇ-TOSUN
Onur KURT
A Review of the Use of New Generation Speech Generating Devices by Individuals with Autism 125

Özlem TOPER-KORKMAZ
Systematic Methods to Assessment of Effective Reinforcers 149

Announcement for Conferences and Symposium

Notes for Contributors

Thanks to Editorial Board

Address: *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Bölümü*
06590 Cebeci - ANKARA
Phone: *0 (312) 363 33 50/3008-2046* ***Fax:*** *0 (312) 363 61 45*

Editörden...

Sevgili Okurlarımız,

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi'nin 2017 Nisan 18. cilt 1. sayısıyla tekrar sizlerle buluşmamızın heyecanını içindeyim. Her sayımızda olduğu gibi bu sayımızda da emeği geçen yazarlarımıza, hakemlerimize, okurlarımıza ve Akademik Danışma Kurulu'muza teşekkür ediyorum. Öncelikle geçen sayımızdan bu yana dergimizdeki gelişmeleri ve/veya değişiklikleri sizlerle bir kez daha paylaşmak istiyorum. İlk olarak, dergimizin son iki sayısı ***Ulakbim Dergi Sistemi (UDS)*** (http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi) üzerinden yayımlıyoruz. Bu nedenle bu tarihten itibaren artık Ankara Üniversitesi'nin Açık Dergi Sistemi (ADS) ve Ulakbim üzerinden makale kabulü gerçekleştiremeyeceğimizi bir kez daha belirtmek istiyorum. Ancak daha öncede kullanılan bu iki sistemde hakemlik süreci devam eden makalelere ilişkin çalışmalar, hakemlik süreçleri tamamlanıncaya kadar aynı sistemler üzerinden sürdürülecektir. Artık dergimize göndereceğiniz çalışmalarınızı UDS üzerinden yükleyebileceksiniz. Yine UDS üzerinden dergimizin yeni Yayım ve Yazım Kuralları ile Örnek Şablonuna da ulaşabileceksiniz. Ayrıca dergimizin hakem değerlendirme formlarının araştırma, derleme ve tek denekli çalışmalar için yenilendiğini ve yeni başvurularda Telif Hakkı Devir Formu doldurulması gerektiğini de sizlere bildirmek istiyorum. Dergimizin tüm sayfalarını artık İngilizce olarak ta kullanıma sunuyoruz. İkinci olarak, son iki sayımızdan itibaren değerlendirme süreçlerini tamamlayan ve editöryal okuması bitirilerek mizanpajı yapılan çalışmalar Digital Object Identifier (DOI) numarası verilerek ***erken görünüm (online-first)*** olarak Erken Görünüm sayfasında yayınlanmaya başlamıştır. Böylece süreci tamamlanan çalışmaların derginin yayım tarihi beklenmeksizin yayımlanmasıyla, yazarlarımızın hak kayıplarının önüne geçebileceğiz. Son olarak, bu sayımızda yer alan çalışmaların kısa özetlerini dikkatinize sunmak istiyorum.

Bu sayımızda yayınlanan ilk araştırma *"Özel Eğitim Öğretmenlerinin Oyun Öğretimine İlişkin Öz-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi"* adını taşıyor. *Pelin Pıştav Akmeşe* ve *Nilay Kayhan* tarafından yayına hazırlanan çalışmada özel eğitim öğretmenlerinin oyun öğretimi öz-yeterlik düzeylerinin, oyun etkinliklerini planlama, uygulama ve değerlendirme öz-yeterlikleri ile mesleki öz-yeterlikleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Betimsel tarama yöntemine göre planlanan araştırmada, veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu" ve Kadim (2012) tarafından geliştirilen "Okul Öncesi Dönemde Oyun Öğretimi Öz-Yeterlik Anketi" kullanılmıştır. 127 özel eğitim öğretmeninin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada öğretmenlerin mezun oldukları alan, oyun dersi alma durumları ve mesleki kıdemlerine göre oyun etkinliklerini planlama, uygulama ve değerlendirme ile oyun öğretimi mesleki öz-yeterlik düzeylerine ait puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin eğitim durumlarının oyun öğretimi etkinliklerini değerlendirme, mesleki öz-yeterlik ve oyun öğretimi toplam puanları üzerinde; cinsiyetlerinin ise oyun etkinliklerini uygulama alt boyutu üzerinde anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmüştür.

"Ortaokula Devam Eden İşitme Engelli Öğrencilerin Yazı Performanslarının İncelenmesi: Örnek Grup Çalışması" adlı ikinci araştırma *Reşat Alatlı* ve *Ceyhun Servi* tarafından yürütülmüştür. Çalışmada, işaret dili ile dikte edilen bir metin incelenerek, işitme engelli öğrencilerin yazma performanslarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 6., 7. ve 8. sınıfa devam eden 10 işitme engelli öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacıların hazırladığı, uzman görüşü alınan ve gündelik hayatta sık kullanılan sözcüklerin yer aldığı 57 kelimeden oluşan bir metin kullanılmıştır. Yazılı metinlerdeki, yazma hataları analiz edilmiştir. Elde edilen yazılı metinlerde harf ve/veya hece atlama, harf ve/veya hece ekleme, sözcük atlama ve sözcük ekleme hataları olduğu görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin kelimenin yanlış olarak kullanılması ve çekim eki hataları gibi hatalar yaptıkları belirlenmiştir. Çalışmada işitme engelli öğrencilerin, yazılı anlatım becerilerindeki sınırlılıklarının, günlük yaşam ve akademik beceriler üzerindeki etkisi alanyazın çerçevesinde tartışılmıştır.

Sakine Adıgüzel, Mine Kizir ve *Emine Eratay* tarafından gerçekleştirilen üçüncü araştırma *"Ağır ve Çoklu Yetersizliği (AÇYE) Olan Bireylerle Çalışan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yaşadıkları Sorunların Belirlenmesi"* adını taşıyor. Bu araştırmada AÇYE olan bireylerle çalışan özel eğitim alan mezunu 14 özel eğitim öğretmeniyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak veri toplanmış ve veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışmada özel eğitim öğretmenlerinin AÇYE hakkında yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadıklarını, alanda çalışan uzman sayısının yetersiz olduğunu, özel eğitim öğretmeni yetiştirmeye ilişkin sorunları bulunduğunu, ekip çalışmasının yetersiz olduğunu, yasal düzenlemelerin yetersiz olduğunu, müfredata ilişkin sorunlar bulunduğunu, öğrencilerin eğitim kurumlarına yerleştirilmesine ilişkin sorunlar olduğunu, hizmet içi eğitimin yetersiz olduğunu ve müfredata ilişkin sorunlar yaşadıklarını düşündükleri bulunmuştur. Araştırma bulgularından yola çıkarak, özel eğitim lisans programlarında ağır ve çoklu yetersizliğe yönelik derslerin sayılarının artırılması, teorik derslerin uygulamalarla desteklenmesi, alanda çalışan öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi ve ağır ve çoklu yetersizlik alanına yönelik lisansüstü programların açılarak alandaki uzman sayısı arttırılması önerilmiştir.

Bu sayımızda yayımlanan ve *Tevhide Kargın, Birkan Güldenoğlu* ile *Cevriye Ergül* tarafından yürütülen dördüncü araştırma *"Anasınıfı Çocuklarının Erken Okuryazarlık Beceri Profili: Ankara Örneklemi"* adını taşımaktadır. Çalışmanın genel amacı, Ankara ilinde öğrenim gören anasınıfı çocuklarının erken okuryazarlık beceri profilinin oluşturulmasıdır. Bu genel amaç doğrultusunda araştırmaya, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anasınıflarında öğrenim gören ve farklı sosyoekonomik düzeylerden gelen toplam 403 çocuk dâhil edilmiştir. Çalışma içerisinde çocukların sahip oldukları erken okuryazarlık becerileri, beş yaş çocuklarına yönelik standardizasyonu yapılmış ve yedi alt testten (Alıcı Dil, İfade Edici Dil, Genel İsimlendirme, İşlev Bilgisi, Harf Bilgisi, Sesbilgisel Farkındalık ve Dinlediğini Anlama) oluşan bir erken okuryazarlık testi (Erken Okuryazarlık Testi/EROT) ile değerlendirilmiştir. Çalışmada yapılan tüm değerlendirmeler, çocukların kendi okullarında belirlenmiş bir ortamda yaklaşık 40-45 dakikalık bireysel oturumlarla yürütülmüştür. Yapılan değerlendirmelerden elde edilen veriler, iki aşamada analiz edilmiştir. İlk aşamada çocukların EROT'un alt testlerinden elde ettikleri puanların betimsel istatistikleri, ikinci aşamada ise puanların alt testlere göre dağılımları ayrı ayrı hesaplanmıştır. Analizlerden elde edilen bulgulara genel olarak bakıldığında, çalışmaya dâhil edilen çocukların erken okuryazarlık becerileri kapsamında ele alınan beceriler içerisinde sadece sözcük bilgisi alanında beklenen düzeye yakın oldukları fakat diğer tüm alt alanlarda beklenen başarıyı gösteremedikleri görülmüştür. Araştırmada çocukların erken okuryazarlık becerisindeki durumları, okul öncesi kurumlarında kullanılan eğitim programı ve güncel eğitim etkinlikleri temelinde ayrıntılı olarak tartışılmıştır.

Adile Gülşah Saranlı tarafından yürütülen beşinci araştırma *"Eş Zamanlı Olmayan Gelişimin Üstün Yetenekli Çocuklardaki Görünümü Üzerine Bir Örnek Olay Çalışması"* adını taşımaktadır. Çalışmada öncelikle üstün yetenekli çocuklarda eşzamanlı olmayan gelişim kavramı açıklanmış, eş zamanlı olmayan gelişim kavramının üstün yetenekliler grubundaki görünümü ve yapılabilecekler hakkında çok fazla derleme, örnek olay çalışması veya uygulama çalışması bulunmadığı belirtilmiştir. Bu çalışmada üstün yetenekli çocukları tanımlayan ve çoğunlukla yeterince bilgi sahibi olunmayan önemli kavramlardan olan eş zamanlı olmayan gelişim kavramı ayrıntılarıyla ele alınarak bu konudaki sorunlar ve çözüm yolları ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmada 5 yaş 3 aylık Rüzgâr rumuzlu üstün potansiyelli çocuğun eş zamanlı olmayan gelişim örüntüsü örnek olay çalışması yöntemiyle sunulmuştur. Bu çalışmanın özellikle erken yaştaki üstün potansiyelli çocukların tanılanmaları, sosyo-duygusal gelişimlerinin desteklenmesi, ailelerin ve öğretmenlerin akademik ve sosyal anlamda çocuğun davranışlarını anlaması ve oluşabilecek sorunların baştan çözümlenebilmesinde pek çok yararlı bilgiyi sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmanın sonuç kısmında ortaya çıkan tabloya göre oluşturulabilecek erken müdahale yolları tartışılarak bu konularla ilgilenen öğretmenlere, ailelere ve uzmanlara öneriler getirilmiştir.

Bu sayımızdaki son araştırmada *Gonca İnce* tarafından *"Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) Olan Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Spor İle İlgili Görüşleri"* incelenmiştir. Çalışma OSB olan çocuğa sahip ebeveynlerin, spora bakış açılarının değerlendirilmesi ve bu çocukların yaşadıkları problemlere sporun etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya, farklı özel eğitim merkezlerine devam eden OSB olan öğrencilerin ebeveynleri (n:41) gönüllü olarak katılmıştır. Araştırma, betimsel modelde yürütülmüştür. Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan 33 soruluk bir anket ile toplanmıştır. Anket soruları; ankete katılan ebeveynlerin çocuklarının demografik özelliklerini, spor eğitimi ile ilgili bilgileri ve otizmli çocuklarının aldıkları spor eğitiminin, yaşadıkları problemlere etki derecelerini sorgulamaktadır. Sorular hazırlandıktan sonra, alanla ilgili uzman kişiler tarafından gözden geçirilmesi sağlanmış ve düzeltmeler yapılmıştır. 31 erkek ve 10 kız otizmli çocuğun yaş ortalamaları 10 yıl, vücut ağırlığı ortalamaları 42 kg, boy ortalamaları 138 cm'dir. Ankete katılan 41 ebeveynin %51,2'sinin çocuklarına spor eğitimi yaptırdıkları ve ebeveynlerin sporun en fazla çocuklarının iletişim (%66,7) ve dil gelişimine (%52,4) katkısının olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Ayrıca ebeveynlerin %65,9'u, çocuklarının eğitim aldıkları özel eğitim merkezlerinde spor eğitmenlerinin olmadığını bildirmişlerdir. Araştırmada son olarak, OSB olan bireylerin yaşadıkları problemlere, sporun katkıları göz önüne alınarak, özellikle özel eğitim merkezlerinde spor eğitmenlerinin çalıştırılması ve bu merkezlerde spor tesislerinin yeterli düzeye getirilmesi gerektiği önerilmiştir.

"Otizmli Bireylerin Kullandığı Yeni Nesil Konuşma Üreten Cihazlara İlişkin Araştırmaların İncelenmesi" adlı ilk derleme çalışma *Derya Genç-Tosun* ve *Onur Kurt* tarafından yürütülmüştür. Çalışmada teknolojinin gelişmesiyle otizmli bireylerin eğitimlerinde kullanılan uygulamalar ve araç-gereçlerde gelişmeler kaydedildiği ve bu gelişmelerle birlikte tablet bilgisayarlar ve taşınabilir medya oynatıcıların da konuşma üreten cihaz olarak kullanılmaya başlandığı bildirilmiştir. Bu çalışmada otizmli bireylerin yeni nesil konuşma üreten cihazlar kullandığı, hakemli dergilerde yayımlanan, 26 adet tek denekli araştırma makalesi incelenmiştir. Araştırmalara ERIC, Akademik Search Complete ve Google Scholar veri tabanlarında yapılan elektronik taramalar sonucu ulaşılmıştır. Toplam 81 katılımcının yer aldığı bu araştırmalarda; talep etme, eşleme, resimdeki nesnenin adını söyleme, kişisel bilgilere ilişkin sorulara yanıt verme, bağlama uygun iletişim becerisinin öğretimi ve problem davranışların azaltılmasına odaklanıldığı belirlenmiştir. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar yeni nesil konuşma üreten cihazlarla yürütülen uygulamaların otizmli bireylere bu becerilerin

öğretiminde oldukça etkili olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada, incelenen araştırmalardan elde edilen bulgular yorumlanarak uygulamacılara ve ileri araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Bu sayımızda yayınlanan son derleme çalışma *Özlem Toper-Korkmaz* tarafından yürütülmüştür ve *"Etkili Pekiştireçlerin Değerlendirilmesinde Kullanılan Sistematik Yöntemler"* adını taşımaktadır. Yazar çalışmasında olumlu pekiştirmenin uygulamalı davranış analizinde en sık kullanılan davranış ilkelerinden biri olduğunu ve başarısının kullanılan pekiştireçlerin etkililiğine bağlı olduğunu belirtmektedir. Ayrıca araştırmacı bir davranış değiştirme programına başlamadan önce etkili pekiştireçlerin belirlenmesinin son derece önemli olduğunu, ancak pek çok durumda etkili pekiştireçlerin belirlenmesinin güç olabildiğini öne sürmektedir. Çalışmada özellikle ağır düzeyde yetersizliği olan bireyler, çoklu yetersizliği olan bireyler ve erken çocukluk dönemindeki bireyler için sistematik yöntemlere gereksinim duyulduğu belirtilerek, alanyazında çeşitli sistematik pekiştireç belirleme ve değerlendirme yöntemleri geliştirildiği ifade edilmektedir. Yazar ülkemizde bu yöntemlere ilişkin çok sınırlı sayıda Türkçe kaynağa ve araştırmaya ulaşıldığını dile getirerek, bu çalışmada sistematik pekiştireç belirleme yöntemlerini incelemeyi ve bu yöntemler hakkında bilgi vermeyi amaçlamış ve çalışmada sunulan bilgilerin ve geliştirilen önerilerin, alanda çalışan uygulamacılara ve ileri araştırmalara katkı sağlayacağını ileri sürmüştür.

Dergimizin hem zamanında çıkması hem de yeni sisteme geçişi için yoğun çaba harcayan Editörler Kurulu'nda yer alan çalışma arkadaşlarım Editör Yardımcıları *Yard. Doç. Dr. Bahar KEÇELİ KAYISILI, Öğr. Gör. Dr. Meral Çilem ÖKCÜN-AKÇAMUŞ, Araş. Gör. Dr. Şeyda DEMİR, Araş. Gör. Dr. Zeynep BAHAP KUDRET* ile Teknik Koordinasyon Sorumluları *Araş. Gör. Gamze ALAK* ve *Araş. Gör. Hatice AKÇAKAYA*'ya sizlerin huzurunda çok teşekkür ediyorum. Siz okurlarımıza, yazarlarımıza ve hakemlerimize katkılarınız için bir kez daha teşekkür ediyorum ve karşılaşabileceğiniz küçük sorunlar için anlayış göstermenizi rica ederek saygılarımı sunuyorum...

Doç. Dr. Hatice Bakkaloğlu

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi

Yıl: 2017, Cilt: 18, Sayı: 1, Sayfa No: 109-124

DOI: 10.21565/ozelegitimdergisi.302891

ARAŞTIRMA

Gönderim Tarihi: 24.10.16
Kabul Tarihi: 30.03.17
Erken Görünüm: 31.03.17

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Spor İle İlgili Görüşleri*

Gonca İnce**
Çukurova Üniversitesi

Öz

Bu çalışma, Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan çocuğa sahip ebeveynlerin, OSB'de alternatif bir tedavi olarak spora bakış açılarının değerlendirilmesi ve bu çocukların yaşadıkları problemlere sporun etki derecelerinin tespiti amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya, farklı özel eğitim merkezlerine devam eden OSB olan öğrencinin ebeveyni (41 kişi, 24 anne ve 17 baba) gönüllü olarak katılmıştır. Bu çalışma, betimsel nicel bir çalışmadır. Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanmış 33 soruluk bir anket ile toplanmıştır. Anket soruları; ankete katılan ebeveyn çocuklarının demografik özelliklerini, spor eğitimi ile ilgili bilgileri ve otizmli çocuklarının aldıkları spor eğitiminin, yaşadıkları problemlereetki derecelerini sorgulamaktadır. Sorular hazırlandıktan sonra, alanla ilgili uzman kişiler tarafından gözden geçirilmesi sağlanmış olup, düzeltmeleri yapılmıştır. İstatistiksel analizlerde SPSS 11,5 paket programı kullanılmıştır. Ankette belirtilen otizmli çocukların (31 erkek, 10 kız) yaş ortalamaları (10.17±4.99) yıl, vücut ağırlığı ortalamaları (42.55±20.93) kg, boy ortalamaları (138,27±30,77) cm, olarak tespit edilmiştir. Ankete katılan 41 ebeveynden, %51,2'sinin çocuklarına spor eğitimi yaptırdıkları görülmüştür. Bu çocukların yaşadıkları problemlere ve sporun etkilerine bakıldığında sporun en fazla iletişim (%66,7) ve dil gelişimi (%52,4) becerilerine katkılarının çok olduğu belirtilmiştir. Ayrıca ankete katılanların %65,9'u ise, çocuklarının eğitim aldıkları özel eğitim merkezlerinde spor eğitmenlerinin olmadığını bildirmiştir. Sonuç olarak, OSB olan bireylerin yaşadıkları problemlere, sporun katkıları göz önüne alınarak, özellikle özel eğitim merkezlerinde spor eğitmenlerinin çalıştırılması ve bu merkezlerde spor tesislerinin yeterli düzeye getirilmesi gerekmektedir.

Anahtar sözcükler: Otizm, spor eğitmeni, iletişim, dil gelişimi, spor.

Önerilen Atıf Şekli

İnce, G. (2017). Otizm spektrum bozukluğu olan çocuğa sahip ebeveynlerin spor ile ilgili görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 18*(1), 109-124.

*Bu çalışma, 8. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Kongresi'nde poster bildiri olarak sunulmuştur.

**Sorumlu Yazar: Yrd. Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Adana, E-posta: gince@cu.edu.tr

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB), bireylerin fonksiyonel yaşamları üzerine etki eden; sosyal ilişki, iletişim, davranış ve gelişimsel bozukluğa neden olabilen bir durum olarak ifade edilmektedir (Cottenceau ve diğ., 2012; Russell ve diğ., 2010). AyrıcaOSB, sözlü ya da sözel olmayan karşılıklı iletişim ve sosyal etkileşimdeki problemlerle karekterizedir(Centelles, Assaiante, Etchegoyhen, Bouvard ve Schmitz, 2012).

OSB olan bireylerde uzamsal farkındalık, beden farkındalığı, sosyal iletişim, akademik ve konuşma becerilerinde bozukluklar gibi problemler görülebilmektedir. Ayrıca takıntılı hareketlerin de varlığı bilinmektedir (Elwin, Ek, Schröder ve Kjellin, 2012; Loukusa ve diğ., 2007). Bu becerilerin geliştirilmesine yönelik birçok müdahaleyöntemi denenmektedir. Bu müdahale yöntemlerinden birisi de sporla eğitimdir. Yapılan çalışmalarda tempolu koşunun(Kern, Koegel ve Dunlap, 1984), patenin (Powers, Thibadeau ve Rose, 1992), yüzmenin (Yılmaz, Yanardağ, Birkan ve Bumin, 2004), stretching (germe) egzersizlerinin (Reid, Factor, Freeman ve Sherman, 1988), hidroterapi tedavilerinin(Bumin, Uyanık, Yılmaz, Kayıhan ve Topçu, 2003) OSB olan çocukların sterotip hareketleriniazalttığı belirtilmiştir. Ayrıca, bu etkinliklerin çocukların yaşam becerilerine katkı sağladığı da vurgulanmaktadır. Aileler, çocuklarının fiziksel aktivite davranışlarının gelişimlerinde anahtar bir rol oynarlar. Örneğin, ailelerin fiziksel aktivite hakkındaki inanç, tutum ve değerlerinin, çocukları için hangi fiziksel etkinliklerin seçileceği üzerinde güçlü bir etkisi vardır. Yine, aileleri fiziksel olarak aktif olan çocukların, aileleri sedanter (fiziksel aktivitenin olmadığı yaşam tarzı) olanların çocuklarından daha çok aktif oldukları görülmüştür (Lee, 2004). Buna ek olarak, aileler fiziksel aktivite yapma konusunda çocuklarını cesaretlendirdiklerinde, çocuklarının fiziksel aktiviteye katılım düzeylerinin; arttığı vurgulanmıştır (Lee, 2004; Moore ve diğ., 1991). Bu nedenle aile görüşleri, çocuğun gelişiminde çok önemlidir. Çocuğuna OSB tanısı konan ailelerin spora bakış açılarının değerlendirilerek; çözüm önerilerinin sunulması önemli olacaktır. Ailelerin spora bakış açılarının tespiti ile spor konusunda bilgilendirme eğitimlerinin yapılması ve spor alanlarının yeniden yapılandırılması gerekliliği vurgulanabilir. Ayrıca 18 Mart 2012 tarihli ve 28296 sayılı resmi gazetede belirtilen Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliğinin (Resmi Gazete, 2012) "Özel Eğitim Merkezlerinde Personel Görevlendirilmesi" bölümünde yer alan eğitmen kadrosunda (Madde 7-14) spor eğitmenlerinin olmaması, bu merkezlerde otizmli çocukların spor eğitimlerinin eksikliğinin olabileceği düşüncesini de yaratmaktadır.Yine, OSB olan çocuklara sahip ailelerin spora yönelik görüşleri ile ilgili alanyazın çalışmalarına bakıldığında sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır (Khadera ve Pehlivan, 2016; Memari ve diğ., 2015). Bu çalışmalar da genellikle; OSB olan çocuklara sahip ebeveynlerin, çocuklarını fiziksel aktiviteye göndermede karşılaştıkları problemlerle ilgilidir. Ayrıca, otizm tanı ve nedenlerine ilişkin aile algılarına yönelik çalışmalar da alnayazında mevcuttur (Alqahtani, 2012; Töret, Özdemir, Selimoğlu ve Özkubat,2014). Ancak, ailelerin spor üzerine daha kapsamlı görüşlerini içeren bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu bağlamda, bu çalışma, Adana'da çocuğuna OSB teşhisi konan ebeveynlerin, OSB'da alternatif bir tedavi olarak spora bakış açılarının değerlendirilmesi ve sporun bu çocukların yaşadıkları problemlere etki derecesinin tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Evren ve Örneklem

Çalışmaya, farklı özel eğitim merkezlerinde eğitim alan 41 [10 kız (%24,4), 31 erkek (%75,6)] OSB olan öğrencinin ebeveyni [24 anne (%58,5), 17 baba (%41.5)] onam formu doldurarak gönüllü olarak katılmıştır.

Anketi uygulamak üzere ilk olarak, üst, orta ve alt sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin öğrenim gördüğü kabul edilen, Adana İli'nde bulunan özel eğitim merkezlerinden "tabakalı örnekleme" yöntemi (Arseven, 2001; Özdamar, 2003) ile çocuklar belirlenmiş (her bir sosyo-ekonomik düzeye uygun 13-14 otizmli çocuk) ve "basit tesadüfi örnekleme" (Ural ve Kılıç, 2005) yöntemi kullanılarak gönüllülük esaslarına göre seçim yapılarak ebeveynlerine anket uygulanmıştır. Katılımcıların üç farklı sosyo-ekonomik düzeyi temsil edip etmediğini tespit etmek amacıyla okul yöneticileri, öğretmenler, veliler ve semt sakinleri ile görüşülmüştür.

Araştırma Modeli

Bu araştırma, OSB olan çocuklara sahip ailelerin, spor ile ilgili görüşlerini belirlemeyi amaçlayan tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan 33 soruluk bir anket ile toplanmıştır. Anket soruları; ankete katılan ebeveynlere ilişkin cinsiyetleri ve eğitim durumları, çocuklarının demografik özelliklerini, spor eğitimi ile ilgili bilgileri, çocuklarına spor yaptırmayan ailelerin spor yaptırmama nedenleri ve çocukları spor yapan ailelerin otizmli çocuklarının aldıkları spor eğitiminin içeriği, eğitimin kimler tarafından verildiği ve yaptırılan sporun çocukların yaşadıkları bazı problemlere ilişkin etkisine yönelik görüşlerini içermektedir. Sorular hazırlandıktansonra, alanla ilgili uzman kişiler tarafından gözden geçirilmesi sağlanmış olup; düzeltmeleri yapılmıştır.

Çalışmaya katılan ailelerin çocuklarının becerilerinde yaşadıkları problemlere, sporun etki derecesinin tespitinde likert tipi derecelendirme ölçeği (4 maddeli) kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2005). Derecelendirmede, ebeveynlere aşağıdaki beceri içerikleri belirtilerek, hiçbir değişim olmadıysa "katkı olmadı", bir değişim var ise "katkı az", iki-üç değişim var ise "katkı biraz", üç ve yukarı değişme var ise "katkı çok" olarak işaretlemeleri istenmiştir.

Alanyazına göre, OSB olan çocukların beş kategorideki becerilerde problem yaşadıkları belirtilmektedir (Aslan ve Şahin, 2015; Low ve Lee, 2011; Wimmer ve Perner, 1983). Bunlar;

a) İletişim Kurma: İsteklerini sözcüklerle ifade etmeye çalışması, gülümsemesi, sarılması ve işaret etmesi gibi beceriler, göz teması kurma ya da sürdürme, sosyal yaşama katılım, arkadaşıyla etkileşim kurma, yardımlaşma, yeni tanıdığı bir kişiye kendini tanıtabilme, çevreye ve kendine uygun davranışlarda bulunma vb.

b) Özbakım: Kişisel bakım ve temizlik, giysilerini çıkarma ve giyinme, yemek yeme vb.

c) Davranış: Kendi ismine tepki verme, yüz ifadelerine ya da duygulara tepki gösterme, göz teması kurma, istediği şeyleri gösterme, sosyal gülümseme varlığı, Kendine uzanıldığında kollarını uzatma vb.

d) Dil Gelişimi: Dil gelişiminin alt becerileri (sözcükdağarcığı, kısa cümleler kullanma, uygun frekansta ve hızda konuşma, sözcükleri doğru telaffuz etme vb.)

e) Akademik Gelişim: Boyama, kalem tutma, yazı yazma ve çizim becerileri, sayı sayma vb.

Veri Toplama ve Analizi/Uygulama

Veriler, anket formu ebeveynlerle yapılan birebir görüşmelerle doldurtularak toplanmıştır. İstatistiksel analizlerde; SPSS 11,5 paket programı kulanılarak ortalamalar, standart sapmalar, frekans dağılımları hesaplanmıştır.

Bulgular

Ankete katılan ebeveynlerin sayıları ve eğitim durumları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Ankete Katılan Ebeveynlerin Sayıları ve Eğitim Durumları

Eğitim Durumu	Anne Eğitim Durumu 24 kişi (%58.5)		Baba Eğitim Durumu 17 kişi (%41.5)	
	n	%	n	%
Okur-yazar değil	2	8,30	-	-
İlkokul	5	20,80	3	17,60
Ortaokul	5	20,80	3	17,60
Lise	3	12,50	4	23,50
Üniversite	7	29,20	4	23,50
Lisansüstü-doktora	2	8,30	3	17,60
Toplam	24	100,00	17	100,00

Tablo 1'e göre, ankete katılan ebeveynlerin 24'ünün anne (%58.5), 17'sinin (%41.5) ise baba olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin eğitim durumlarına bakıldığında ise 5 kişinin (2 anne-3 baba) lisansüstü-doktora, 11 kişinin (7 anne-4 baba) üniversite, 7 kişinin (3 anne-4 baba) lise, 8'er kişinin (5 anne-3 baba) ilkokul-ortaokul mezunu, 2 kişinin ise (anne) okur-yazar olmadığı tespit edilmiştir.

Ankete katılan ebeveynlerin çocuklarının demografik özellikleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2

Ankete Katılan Ebeveyn Çocuklarının Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Çocuk Sayısı		Yaş		Boy		Vücut Ağırlığı		Otizm Tanı Yaşı	
	n	%	x	ss	x	ss	x	ss	x	ss
Kız	10	24,40	11,00	5,68	137,10	33,0	41,00	14,80	3,35	1,10
Erkek	31	75,60	9,90	4,82	141,70	23,4	43,05	22,70	2,90	0,80
Toplam	41	100,00	10,17	4,99	138,20	30,7	42,55	20,90	3,24	1,00

Tablo 2'ye göre; ankete katılan ebeveynlerden 10'unun kız (%24,4), 31'inin erkek çocuğa (%75,6) sahip oldukları tespit edilmiştir. OSB olan çocukların ortalama yaşları: (10.17±4.99), boyları: 138,27±30.77, vücut ağırlıkları: (42.55±20.93) ve otizm tanı yaşı: (3.24±1.07) olarak bulunmuştur.

Ankete katılan ebeveynlerin OSB olan çocuklarına kullandıkları müdahale yöntemleri, Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3

Ankete Katılan Ebeveynlerin OSB olan Çocukları İçin Kullandıkları Müdahale Yöntemleri

Kullanılan Müdahale Yöntemleri	Katılımcı Sayısı	%Dağılımı
Özel Eğitim	10	24,40
Özel Eğitim+İlaç	10	24,40
Özel Eğitim+Spor	7	17,10
Özel Eğitim+Spor+İlaç	14	34,10
Toplam	41	100,00

Tablo 3'e göre; ankete katılan ebeveynlerden toplam 21 kişi çocuklarının spor eğitimi aldığını (Özel Eğitim+Spor (%17,1) ve Özel Eğitim+Spor+İlaç (%34,1) belirtirken, 20 ebeveyn ise çocuklarına spor eğitimi aldırmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu ebeveynlerin %24,4 ü çocuklarına özel eğitim aldırırken, %24,4'ü ise hem özel eğitim hem de ilaç tedavisi aldırdıklarını bildirmişlerdir. Ankete katılan ebeveynlerin spor eğitimi alan çocuklarının sporu hangi sıklıkla aldıklarına ilişkinyüzdelik dağılımları ve ortalama spor yapmadurumları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4

Ankete Katılan Ebeveynlerin Spor Eğitimi Alan Çocuklarının Sporu Hangi Sıklıkla Aldırdıklarına İlişkin Yüzdelik Dağılımları ve Ortalama Spor Yapma Durumları

Çocukların Spor Eğitimi Alma Sıklıkları	Katılımcı Sayısı	%Dağılımı	Haftada Kaç Gün	Haftada Kaç Saat
Düzenli Spor Eğitimi	14	66,70	3,93±1,69	2,29±2,27
Fırsat Oldukça Spor Eğitimi	10	33,30	1,57±1,90	0,50±0,50
Toplam	21	100,00	3,14±2,06	1,69±2,04

Tablo 4'e göre; OSB'li çocukların 14'ünün düzenli spor eğitimi aldıkları (%66,7) ve 10 kişinin de fırsat oldukça spor eğitimi aldıkları (%33,3) tespit edilmiştir. Spor yapma durumlarına bakıldığında ise; toplam haftada ortalama (3,14±2,06) gün ve (1,69±2,04) saat sporla uğraştıkları bulunmuştur.

Ebeveynlerin çocukları için tercih ettikleri spor branşları Tablo 5'de gösterilmiştir.

Tablo 5

Ebeveynlerin Çocukları İçin Tercih Ettikleri Spor Branşları

Spor Branşları	Ortalama	%
Tüm spor branşlarında eğitim (basketbol, futbol, jimnastik, atletizm, bisiklet, masa tenisi vb.)	12	57,14
Yüzme veya hidroterapi	7	33,33
Diğer (bale)	2	9,52
Toplam	21	100,00

Tablo 5'e göre, ebeveynler tarafından çocuklarına en çok aldırılan spor eğitiminin su dışında tüm takım ve bireysel spor branşlarında (basketbol, futbol, jimnastik, atletizm, bisiklet, masa tenisi vb.) olduğu görülürken, ikinci sırayı su içinde yapılan; yüzme ve hidroterapi (su içi egzersizler) almaktadır.

Ankete katılan ebeveynlerin çocuklarının aldıkları spor eğitimininortalama süre dağılımları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6

Ankete Katılan Ebeveynlerin ÇocuklarınınAldıkları Spor EğitimininOrtalama Süre Dağılımları

Spor Eğitimi Aldıkları Süre	Katılımcı Sayısı	%Dağılımı
6 ay ve altı	4	19,00
1-2 yıl	9	42,90
3-4 yıl	2	9,50
5 yıl ve üstü	6	28,60
Toplam	21	100,00

Tablo 6'ya göre Ebeveynler, çocuklarının en fazla dokuz kişi (%42,9) 1-2 yıldır sporla uğraştıklarını belirtmiştir. Ankete katılan ebeveynlerin spor eğitimini kimler tarafından aldığına yönelik bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Ankete Katılan Ebeveynlerin Spor Eğitimini Kimler Tarafından Aldığına YönelikYüzdelik Dağılımları

Çocukların, Spor Eğitimini Kimler Tarafından Aldığı	Katılımcı Sayısı	%Dağılımı
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokul Mezunu	14	66,70
Fizyoterapist	3	14,30
Çocuk Gelişimci	3	14,30
Diğer (özel eğitimci)	1	4,80
Toplam	21	100,00

Tablo 7'ye göre, spor yapan otizmli çocukların 14'ü (%66.7) eğitimi, beden eğitimi ve spor bölümü mezunlarından alırken, toplam 7 kişinin (%33.3) ise branş dışı eğitmenler tarafından eğitim aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca; ebeveynlere, çocuklarının spor eğitimlerin devam ettikleri yer ya da kişi sorulduğunda; dokuz kişinin (%42,9) özel eğitim merkezlerinden aldırdığını, 12 kişinin (%57,1) ise ücretli spor eğitim antrenörlerinden aldırdıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlara göre; spor eğitimi veren 14 beden eğitimi ve spor yüksekokul mezunundan, sadece ikisinin özel eğitim merkezlerinde çalıştığı sonucuna varılabilir.

Ankete katılan ebeveynlerden çocuklarına spor eğitimi aldıramayanların nedenlerine ilişkin bulgular Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8

Ankete Katılan Ebeveynlerden Çocuklarına Spor Eğitimi Aldıramayanların Nedenleri

Nedenler	Katılımcı Sayısı	%Dağılımı
Yetişmiş eğitmenin olmaması	3	15
Çocuğun spor yapamaması	2	10
Maddi imkânsızlıklar	6	30
Tesis yetersizliği	5	25
Çocuğun yaşının küçük olması	2	10
Diğer (zamanyetersizliği)	2	10
Toplam	20	100

Tablo 8'e göre; ankete katılan ebeveynlerden çocuklarına spor eğitimi aldırmama nedenlerinin en başında maddi imkânsızlıklar (%30) ve tesis yetersizliği (%25) olduğu belirtilmiştir. Ankete katılan ebeveynlerden çocuklarına spor eğitimi aldıranların, sporun çocukların yaşadıkları problemlere etkisine yönelik değerlendirme bulgularıTablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

Ankete Katılan Ebeveynlerden Çocuklarına Spor Eğitimi Aldıranların Sporun Çocukların Yaşadıkları Problemlere Etkisinin Değerlendirilmesi

Yaşadıkları Problemler	Olmadı		Az		Biraz		Çok		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
İletişim	-	-	-	-	7	33,30	14	66,70		
Özbakım	-	-	1	4,80	10	47,60	10	47,60		
Davranış	3	14,30	3	14,30	7	33,30	8	38,10	21	100
Dil	3	14,30	1	4,80	6	28,60	11	52,40		
Akademik	3	14,30	1	4,80	11	52,40	6	28,60		

Tablo 9'a göre; ankete katılan ebeveynlerden çocuklarına spor eğitimi aldıranların, sporun çocukların yaşadıkları problemlere üzerindeki etkilerine ilişkin görüşlerine bakıldığında; sporun en çok çocuklarının iletişim becerilerine (%66,7) ve dil gelişimlerine (%52,4), özbakım becerilerine (%47,6), davranışlarına (%38,1) olumlu katkılarının olduğu belirtilmiştir. Yine ankete katılan ebeveynlerden (%52,4) sporun akademik becerilere katkısının biraz olduğunu vurgulamıştır. Ankete katılan ve çocuklarına spor eğitimi aldıramayan toplam 20 ebeveyn bu soruları yanıtlamamıştır.

Tartışma

Aileler, çocuklarının fiziksel aktivite davranışlarının gelişimlerinde önemli bir rol oynarlar. Örneğin, ailelerin fiziksel aktivite hakkındaki inanç, tutum ve değerlerinin, çocukları için hangi fiziksel etkinliklerin seçileceği üzerinde güçlü bir etkisi vardır (Obrusnikovave Miccinello, 2012). Bunun yanında, aileleri fiziksel olarak aktif olan çocukların, aileleri sedanter (aktif olmayan) olan çocuklardan daha çok aktif oldukları görülmüştür(Lee, 2004). Buna ek olarak, aileler fiziksel aktivite yapma konusunda çocuklarını cesaretlendirdiklerinde, çocuklarının fiziksel aktiviteye katılım düzeylerinin arttığı vurgulanmıştır (Lee, 2004; Moore ve diğ., 1991). Bir aile ya da akran aynı anda çocuğu ya da arkadaşı ile aynı etkinliklere katıldığında, bu çocukların sportif faaliyet düzeylerinin büyük ölçüde etkilendiği bildirilmiştir (Beets, Vogel, Forlaw, Pitteti ve Cardinal, 2006). Ailelerin çocuklarının üzerinde bu kadar etkin olması, onların spora bakış açılarının değerlendirilmesi gereğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, OSB olan çocuğa sahip ebeveynlerin spor ile ilgili görüşleri tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Bu değerlendirme sonuçlarına göre; ankete katılan ebeveynlerden 10'unun kız (%24,4), 31'inin erkek OSB olan çocuğa (%75,6) sahip oldukları tespit edilmiştir. OSB'nun görülme sıklığının, kadınlara göre erkeklerde daha fazla olduğu belirtilmektedir (Werling ve Geschwind, 2013). Anketlerimize katılanların daha çok erkek çocuğa sahip olma nedeninin bundan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, çalışmaya gönüllü katılan ailelerin çocuklarının, daha çok erkek olması da etkili olmuş olabilir.

Ankete katılan ebeveynlerden 21 kişi, çocuklarının spor eğitimi aldığını belirtirken, 20 ebeveyn ise çocuklarına spor eğitimi aldırmadıklarını ifade etmişlerdir. Spor eğitimi alan 21 çocuğun yaptıkları sporlara bakıldığında ise, oniki çocuğun (%57,1) tüm spor branşlarında (basketbol, futbol, jimnastik, atletizm, bisiklet, masa tenisi vb.), yedi çocuğun (%33,3) yüzme veya hidroterapi, ikiçocuğun (%9,52) bale eğitimi aldığı görülmüştür. En fazla yaptırılan sporlara bakıldığında; ailelerin su dışında hem bireysel hem de takım sporları ile çocuklarının eğitim almasını istedikleri görülmüştür. Bunun nedeninin; hem alt extremite (bacaklar) hem de üst extermite (kollar) büyük kas gruplarının çalışması ile motor becerilerin kazanımının daha fazla olması etkili olmuş olabilir. Ayrıca; genellikle özel eğitim alanında bireysel eğitim programı (BEP) aldırılan OSB olan çocukların daha iyi sosyalleşebilmesi ve toplumla entegre olabilmesi için grup çalışmalarının (basketbol, futbol vb.) faydalı

olabileceği düşünülmüş olabilir. Buna ek olarak, farklı büyüklüklerde top çalışmalarının OSB olan çocukların obje kontrol beceri gelişimine katkı sağlayabileceği göz önünde bulundurulmuş olabilir. Araştırmacı Menear (2007), Down sendromlu çocuğu olan ailelerin spor hakkındaki görüşlerini içeren çalışmasında, ailelerin anaokulundan ergenlik çağına kadar, çocuklarını fiziksel aktivite yapmaları konusunda desteklediklerini belirlemiştir. Spora katılımın, zihinsel engelli bireylerin kaba motor becerilere katkısının büyük olduğu bildirilmektedir. Özellikle top ile oynanan sporlara katılan engelli bireylerin obje kontrol beceri puanlarının spora katılmayanlardan daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Hatta sporun kaba motor becerilere pozitif katkılarından dolayı, özellikle ilköğretim düzeyindeki okullarda zihinsel engelli bireyler için beden eğitim programlarının uygulanması gereği vurgulanmaktadır (Westendorp, Houwen, Hartman ve Visscher, 2011).

Spor yapan OSB olan çocukların 14'ünün (%66,7) eğitimlerini, beden eğitimi ve spor yüksekokulu mezunlarından alırken, toplam yedi kişinin (%33,3) ise branş dışı eğitmenlerden eğitim aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca ebeveynlere çocuklarının spor eğitimlerine devam ettikleri yer ve spor eğitimini aldıkları kişiler sorulduğunda ise; dokuz kişi spor eğitimini (%42,9) özel eğitim merkezinden aldırdığını, 12 kişi (%57,1) ise bu eğitimi ücretli olaraközel spor eğitimi yaptıranantrenörlerden aldırdıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlara göre spor eğitimi veren beden eğitimi ve spor bölümü mezunu14 kişinin sadece ikisinin özel eğitim merkezlerinde çalıştığı sonucuna varılabilir. Ebeveynlerdenaltı kişi (%30) en fazla maddi imkânsızlıklardan ve beş kişi (%25) de tesis yetersizliğindendolayı çocuklarına spor eğitimi aldıramadıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Bunun nedeninin, 21 ebeveynden sadece ikisinin spor eğitimini özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde aldırabildiği ve diğer 12 kişinin ise ücretli özel spor eğitmeni ile çocuklara spor eğitimi aldırabilmelerinden kaynaklanmış olabilir. Çünkü, yasalar gereği özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde spor eğitimi zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu bağlamda, merkezlerin çoğunda spor eğitmeni çalıştırılmamaktadır ve spor yapılabilecek uygun mekânlar oluşturulmamaktadır. Bockman ve diğerleri (2009) yaptıkları çalışmada, 10-11 yaş arası çocukların fiziksel aktiviteye katılımları üzerine hem ailenin hem de sosyo-ekonomik durumun etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, başka bir çalışmada OSB olan çocuğa sahip ebeveynlerin çocuklarına fiziksel aktivite yaptırılırken karşılaştıkları engeller ile ilgili görüşlerine bakıldığında özel spor eğitim ücretlerinin fazla olması nedeniyle, çocuklarına spor yaptırmada zorlandıkları ifade edilmiştir (Khadera ve Pehlivan, 2016). Bunun yanında, OSB olan çocuğa sahip düşük gelirli aileler, çocuklarına daha az fiziksel aktivite yaptırdıklarını belirtmişlerdir (Memari ve diğ., 2015). Bu nedenlerden dolayı, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde spor tesislerinin ya da spor klüplerinin yer almasının yasalarda zorunlu hale getirilmesinin ve bu tesislerde spor eğitmenlerinin çalıştırılmasının, aileye maddi yönden zorluk getirmeyeceği düşünülmektedir. Bu sayede otizmli bireylerin gelişimlerinesporla katkı sağlanabileceği vurgulanabilir.

Literatürde, OSB olan çocukların sosyalleşme ve iletişim becerilerinin zayıf olduğu vurgulanmaktadır (Hannant, Cassidy, Tavassoli ve Mann, 2016). Beş-yedi yaşlarında OSB olan sekiz çocuk üzerinde yapılan bir çalışmada uyarlanmış egzersiz programının, çocukların fiziksel uygunluk parametreleri (kuvvet, sürat, dayanıklılık, esneklik vb.), sosyal iletişim ve etkileşimleri üzerine pozitif etkilerinin olduğu vurgulanmıştır (Yanardağ, Ergun ve Yılmaz, 2009). Başka bir çalışmada 30 sağlıklı lise öğrencisine (18 erkek ve 12 kadın, (21,1±1,6) yaş ortalaması) koordinasyon egzersizleri yaptırılmış ve MRI sistem ile beyin fonksiyonlarının hangi bölümlerinin aktive olduğuna bakılmıştır. Beyinde özellikle sosyal beceri ve iletişim alanlarının daha çok aktive olduğu görülmüştür (Mochizuki, Sudo, Kirino ve Itoh, 2014). Çalışmamızda, ailelerin spor hakkındaki görüşlerinde 14 kişinin(%66,7) çocuklarının en çok iletişim becerilerinekatkı sağladığını belirtmesi, bu çocukların beyin fonksiyonlarının spor ile aktive olmasından kaynaklanabileceğini vurgulayabiliriz. Ayrıca, anketimizde sporu çocuklarınıza bireysel mi, grupla mı, yoksa her ikisini de mi yaptırdınız sorumuza 10 çocuğun (%47,62) bireysel olarak sporla uğraştığı, dokuz çocuğun (%42.86) grup çalışması şeklinde çalıştığı ve iki çocuğun ise (%9.52) hem bireysel hem de grup çalışmalarına katıldığı belirtilmiştir. Çocukların %43'ünün grup ile beraber sportif aktivitelere katılmış olması birçok farklı kişi ile etkileşimi gerektireceğinden, çocukların iletişim becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Ankete katılan ebeveynlerden onbir kişi sporun çocuklarının dil gelişimlerine katkı sağladığını belirtmiştir. Hellendoorn ve diğerleri (2015) yaptıkları çalışmada, dil bozuklukları açısından risk altındaki çocukların, ince motor becerilerine önem verilmesi gereğini vurgulamaktadırlar. Bunun yanında, dil bozuklukları görülen bireylerin, ince motor ve motor planlama becerilerini içeren görevlerde zorluklar yaşandığı belirtilmektedir. Alanyazında, motor sistem gelişimi ile dil öğrenimi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur (LeBarton ve Iverson, 2013). Ayrıca, duyusal motor deneyim ve güçlendirilmiş algının, dil gelişimi ile pozitif ilişkili olduğu bildirilmektedir (Antonucci ve Alt, 2011). Çalışmamızda, spor yoluyla OSB olan çocukların motor sistemlerinin gelişimine bağlı olarak, dil gelişimlerinin de olumlu yönde etkilenebileceğini düşünmekteyiz. Bu durumun, anket sonuçlarımızda ebeveynlerin %52'sinin sporun, dil gelişimine katkısını belirtmesinde etkili olabileceğini söyleyebiliriz.

Çalışmamıza katılan ebeveynlerin on kişi sporun otizmli çocuklarının özbakım becerilerine katkısının olduğunu belirtmektedirler. Alanyazında fiziksel egzersizin, OSB olan çocukların kuvvet, denge, üst ekstremite (kollar), koordinasyon, hız ve görsel-motor control gibi motor becerilerine katkı sağladığı vurgulanmıştır (Shikh, Jalali ve Porranjbar, 2015; Rafie, Ghasemi, Zamani ve Jalali, 2017). OSB problemi yaşayan bireylerde motor becerilerin fiziksel egzersiz ile desteklenmesi ince ve kaba motor becerilerini daha iyi kullanmasına katkı sağlayacaktır. Dolayısıyla, bireyin özbakım becerilerinin artmasında sporun rol oynayabileceğini düşünmekteyiz. Ayrıca, OSB olan çocuklar üzerinde yapılan bir diğer çalışmada, yüzme ve su içi egzersizlerinin giyinme, temizlik ve hijyen gibi günlük yaşam aktivitelerinde olumlu gelişmeler kaydettiği bildirilmiştir (Yanardağ, Erkan, Yılmaz, Arıcan ve Düzkantar, 2015). Literatürdeki bu çalışma sonuçlarına benzer olarak; çalışmamızda, ailelerin %48'inin sporun çocuklarının özbakım becerilerine katkısının olduğunu belirtilmiştir.

Çalışmamızda, ankete katılan ebeveynlerden sekiz kişi spor yoluyla, çocuklarının davranışlarında düzelme olduğunu belirtmektedirler. OSB olan bireylerde motor koordinasyon ve öğrenme becerilerinde eksiklikler olduğu belirtilmektedir (Travers, Powell, Klinger ve Klinger, 2013). Ayrıca bu bireylerde postür (duruş) kontrol problemleri gibi sorunlar görülmektedir (Travers ve diğ., 2013). Bu gibi problemlerin, bireyin yaşam becerilerini olumsuz yönde etkileyebileceği söylenebilir. Postür kontrol problemlerinden biri de sterotip hareketlerdir (Bahrami, Movahedi, Marandi ve Abedi, 2012). Sterotip hareketler, OSB teşhisi koymada önemli özellikten biridir (Bahrami ve diğ., 2012). Sterotip hareketler genellikle el sallama, el çırpma, ağzına bir obje götürme, ses çıkarma, kendine zarar verici davranış (kendini ısırma, kafasını duvara vurma vb.) şeklinde görülür (Bahrami ve diğ, 2012). Literatürde yapılan bir araştırmada, 5-16 yaş arası OSB olan 15'i egzersiz grubunda, 15'i kontrol grubunda olan toplam 30 çocuk üzerinde çalışmıştır. Egzersiz grubuna, 14 hafta boyunca haftada dört kez kata teknikleri (karate sporunda rakip olmaksızın hayali karate dövüş teknikleri) yaptırılmıştır. Her ay, iki grubun da sterotip davranişlarına bakılmıştır. Kata tekniği alan grubun, sterotip hareketlerinde azalma olduğu tespit edilmiştir. Çalışma bitiminden 30 gün sonrasında bile kata çalışması yapan grubun azalan sterotip hareketlerinin korunduğu görülmüştür. Kontrol grubunun sterotip hareketlerinde ise hiçbir değişikliğe rastlanmamıştır (Bahrami ve diğ., 2012).

Çalışmaya katılan ebeveynlerin %52'si, sporun akademik becerilere katkısının az olduğunu vurgulamıştır. Egzersizin OSB ya da dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu gibi durumlara bağlı olarak öğrenme güçlüğü çeken bireylerin, akademik becerileri (boyama yapma, kalem tutma, yazı yazma, sayı sayma vb)için faydalı olduğu belirtilmektedir (Tan, Pooley ve Speelman, 2016). Ayrıca egzersizin, bireyin bilişsel fonksiyonlarına katkı sağladığı vurgulanmaktadır (Tan ve diğ., 2016). Bu bağlamda, bilişsel fonksiyonların gelişiminin de, bireyin akademik becerilerine olumlu yönde etki edebileceğini düşünmekteyiz. Bunun yanında, beyni aktive etmede fiziksel egzersizin etkili olduğu bildirilmektedir (Mochizuki ve diğ., 2014). Beynin aktif çalışmasının da, bireyin akademik becerilerini pozitif yönde etkileyebileceğini söyleyebiliriz. Alanyazında ayrıca OSB olan çocuklara yaptırılan sporun, çocukların akademik katılım düzeyini olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir (Nicholson, Kehle, Bray ve Heest, 2011). Çalışmamızda; OSB olan ve çocuklarına düzenli spor eğitimi aldıran ebeveynler, çocuklarının haftada ortalama (3,14±2,06) gün ve (1,69±2,04) saat sporla uğraştıklarını belirtmiştir. Ayrıca, çoğu ebeveyn 1-2 yıldır çocuklarının sporla uğraştığını (%42,9) vurgulamıştır. Yapılan bir çalışmada, OSB

teşhisi konulup eğitime ne kadar erken başlanırsa, çocukların sosyalleşme, özbakım ve akademik becerilerine o kadar fazla katkı sağlanabileceği belirtilmiştir (Hashimoto ve diğ., 2005). Çalışmamızda da; sporla çalışılan sürenin kısa olmasının (spor eğitimine geç başlanmış olmasının), bu çocukların akademik becerilerine az etki etmesinde rol oynamış olabileceği düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmamızda OSB olan ve spor yapan çocuklara sahip ebeveynler, sporun çocuklarına pozitif katkılar sağladığını bildirmişlerdir. Sporun özellikle en çok iletişim becerilerine, daha sonra, dil gelişimine ve üçüncü sırada ise; özbakım becerilerine katkısının olduğu belirtilmiştir. Çocuğu OSB olan ve spor yaptırmayan ebeveynler ise spor yaptırmama sebeplerinin, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde spor tesislerinin yetersizliğinden kaynaklandığı bildirmiştir. Çocuklarına spor yaptırmak isteseler de ücretli spor eğitimi için maddi imkânsızlıklarının olduğunu vurgulamışlardır.

Sonuç olarak, OSB olan bireylerin yaşam becerilerine, sporun katkıları göz önüne alınarak, özellikle özel eğitim merkezlerinde yeni yasa düzenlemesiyle, zorunlu eğitmen kadrosunda beden eğitimi ve spor yüksekokulu (fakülte, bölüm vb) mezunlarının bulunması ve bu merkezlerde spor tesislerinin yeterli düzeye getirilmesi, engelli spor kulüplerinin arttırılması gereğini vurgulayabiliriz.

Kaynaklar

Alqahtani, M. M. J. (2012). Understanding autism in Saudi Arabia: A qualitative analysis of the community and cultural context. *Journal of Pediatric Neurology, 10*(1), 15-22.

Antonucci, S. M., & Alt, M. (2011). A lifespan perspective on semantic processing of concrete concepts: Does a sensory/motor model have the potential to bridge the gap. *Cognitive, Affective, & Behavioral Neuroscience, 11*(4), 551-572.

Arseven, A. (2001). *Alan araştırma yöntemi, ilkeler, teknikler, örnekler* (2. baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayınları.

Aslan, K., & Şahin, S. (2015). Ülkemizde otizm spektrum bozukluğu olan çocuklarda sosyal becerileri geliştirmeye yönelik yapılan güncel çalışmalar. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 2*(3), 1-18.

Bahrami, F., Movahedi, A., Marandi, S. M., & Abedi, A. (2012). Kata techniques training consistently decreases stereotypy in children with autism spectrum disorder. *Research in Developmental Disabilities, 33*(4), 1183-1193.

Beets, M. W., Vogel, R., Forlaw, L., Pitteti, K. H., & Cardinal, B. J. (2006). Social support and youth physical activity: The role of provider and type. *American Journal of Health Behavior, 30*(3), 278-289.

Brockman, R., Jago, R., Fox, K. R., Thompson, J. L., Cartwright, K., & Page, A. S. (2009). Get off the sofa and go and play: Family and socioeconomic influences on the physical activity of 10-11 year old children. *BMC Public Health, 21*(9), 1-7.

Bumin, G., Uyanık, M., Yılmaz, I., Kayıhan, H., & Topcu, M. (2003). Hydrotherapy for Rett syndrome. *Journal of Rehabilitation Medicine, 35*(1), 44-45.

Büyüköztürk, Ş. (2005) Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3*(2), 133-151.

Centelles, L., Assaiante, C., Etchegoyhen, K., Bouvard, M., & Schmitz, C. (2012). Understanding social interaction in children with autism spectrum disorders: Does whole-body motion mean anything to them. *Encephale, 38*(3), 232-240.

Cottenceau, H., Roux, S., Blanc, R., Lenoir, P., Bonnet-Brilhault F., & Barthélémy, C. (2012). Quality of life of adolescents with autism spectrum disorders: Comparison to adolescents with diabetes. *European Child & Adolescent Psychiatry, 21*(5), 289-296.

Elwin, M., Ek, L., Schröder, A., & Kjellin, L. (2012). Autobiographical accounts of sensing in asperger syndrome and high-functioning autism. *Archives of Psychiatric Nursing, 26*(5), 420-429.

Hannant P., Cassidy,S., Tavassoli, T.,&Mann, F. (2016). Sensorimotor difficulties are associated with the severity of autism spectrum conditions. *Frontiers in Integrative Neuroscience, 17*(10), 1-14.

Hashimoto, T., Nishimura, M., Mori, K., Miyazaki, M., Tsuda, Y.,& Ito, H. (2005). Autistic disorders. *No to Hattatsu, 37*(2), 24-29.

Hellendoorn, A., Wijnroks, L., Van, D. E., Dietz, C., Buitelaar, J. K., & Leseman, P. (2015). Motor functioning, exploration, visuospatial cognition and language development in preschool children with autism. *Research in Developmental Disabilities, 39*(5), 32-42.

Kern, L., Koegel, R. L., & Dunlap, G. (1984). The influence of vigorous versus mild exercise on autistic stereotyped behaviors. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 14*(1), 57-67.

Khadera, W., & Pehlivan, A. (2016).Parent perceptions of barriers to physical activity for children with autism spectrum disorders. *The Swedish Journal of Scientific Research*, *3*(3), 12-18.

LeBarton, E. S., & Iverson, J. M. (2013). Fine motor skill predicts expressive language in infant siblings of children with autism. *Developmental Science, 16*(6), 815-27.

Lee, B. (2004). *Parental values and concerns about participation in physical activity by persons with intellectual disabilities.* Eugene, OR: Kinesiology Publications, University of Oregon.

Loukusa, S., Leinonen, E., Jussila, K., Mattila, M. L., Ryder, N., & Ebeling, H., (2007). Answering contextually demanding questions: Pragmatic errors produced by children with asperger syndrome or high-functioning autism. *Journal of Communication Disorders, 40*(5), 357-381.

Low, H. M., & Lee, L. W. (2011). Teaching of speech, language and communication skills for young children with severe autism spectrum disorders: What do educators need to know? *New Horizons in Education*, *59*(3), 16-27.

Memari, A. H., Panahi, N., Ranjbar, E., Moshayedi, P., Shafiei, M., & Kordi, R., et al. (2015). Children with autism spectrum disorder and patterns of participation in daily physical and play activities. *Hindawi Publishing Corporation Neurology Research International*, *7*(1), 1-7.

Menear, K. S. (2007). Parents' perceptions of health and physical activity needs of children with Down syndrome. *Down Syndrome Research and Practice*, *12*(1), 60-68.

Mochizuki, A. A., Sudo, M. M., Kirino, E., & Itoh, K. (2014). Brain activation associated with motor imagery of coordination exercises and social abilities. *European Journal of Sport Science*, *4*(7), 671-677.

Moore, L. L., Lombardi, D. A., White, M. J., Campbell, J. L., Oliveria, S. A., & Ellison, R. C. (1991). Influence of parents physical activity levels on activity levels of young children. *The Journal of Pediatrics*, *118*(2), 215-219.

Nicholson, H., Kehle, T. J., Bray, M. A., & Van Heest, J. (2011). The effects of antecedent physical activity on the academic engagement of children with autism spectrum disorder. *Psychology in the Schools*, *48*(2) 198-213.

Obrusnikova, I., & Miccinello, D. L. (2012). Parent perceptions of factors influencing after-school physical activity of children with autism spectrum disorders. *Adapted Physical Activity Quarterly, 29*(1), 63-80.

Özdamar, K. (2003). *Modern bilimsel araştırma yöntemleri.* Eskişehir: Kaan Kitabevi.

Powers, S., Thibadeau, S., & Rose, K. (1992). Antecedent exercise and its effects on self-stimulation. *Behavioral Residential Treatment*, *7*(1), 15-22.

Rafie, F., Ghasemi, A., Zamani, J. A., & Jalali, S. (2017). Effect of exercise intervention on the perceptual-motor skills in adolescents with autism. *The Journal of Sports Medicine And Physical Fitness, 57*(1-2), 53-59.

Rafie,F., Shikh, M., Jalali,S., & Pourranjbar, M. (2015). Physical exercises and motor skills in autistic children. *Iranian Journal of Public Health, 44*(5), 724-725.

Reid, P. R., Factor, D. C., Freeman, N. L., & Sherman, J. (1988). The effects of physical exercise on three autistic and developmentally disordered adolescents. *Therapeutic Recreation Journal*, *22*(2), 47-56.

Resmi Gazete (2012). *Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliği.*http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/05/20120518-27..htm, adresinden elde edilmiştir.

Russell, L., Lynn, K. K., Kristen, A., April, R., Whitney, E., & Whitney, S. (2010). Physical exercise and individuals with autism spectrum disorders: A systematic review. *Research in Autism Spectrum Disorders, 4*(4), 565-576.

Tan, B. W., Pooley, J. A., & Speelman, C. P. (2016). A meta-analytic review of the efficacy of physical exercise interventions on cognition in individuals with autism spectrum disorder and ADHD. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 46*(9), 3126-3143.

Töret, G., Özdemir, S., Selimoğlu, Ö. G., & Özkubat, U. (2014). Otizmli çocuğa sahip olan ebeveynlerin görüşleri: Otizm tanımlamaları ve otizmin nedenleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 15*(1),1-14.

Travers,B. G., Powell, P. S., Klinger, L. G., & Klinger, M. R. (2013). Motor difficulties in autism spectrum disorder: Linking symptom severity and postural stability. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 43*(7), 1568-1583.

Ural, A., & Kılıç, I. (2005). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi.* Ankara: Detay Yayınları.

Werling, D. M., & Geschwind, D. H. (2013). Sex differences in autism spectrum disorders. *Current Opinion in Neurology, 26*(2),146-53.

Westendorp, M., Houwen, S., Hartman, E., & Visscher, C. (2011). Are gross motor skills and sports participation related in children with intellectual disabilities? *Research in Developmental Disabilities, 32*(3), 1147-1153.

Wimmer, H., & Perner, J. (1983). Beliefs about beliefs: Representation and constraircing function of wrong beliefs in young children's understanding of deception. *Cognition, 13*(1), 103-128.

Yanardağ, M., Ergun, N., & Yılmaz, I. (2009). Otistik çocuklarda adapte edilmiş egzersiz eğitiminin fiziksel uygunluk düzeyine etkisi. *Fizyoterapi Rehabilitasyon, 20*(1), 5-31.

Yanardağ, M., Erkan, M., Yılmaz, I., Arıcan E., & Düzkantar, A. (2015). Teaching advance movement exploration skills in water to children with autism spectrum disorders. *Research in Autism Spectrum Disorders, 9*(1) 121-129.

Yılmaz, I., Yanardağ, M., Birkan, B. A., & Bumin, G. (2004). Effects of swimming training on physical fitness and water orientation in autism. *Pediatrics International, 46*(5), 624-626.

Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education

Year: 2017, Volume: 18, No: 1, Page No: 109-124

DOI: 10.21565/ozelegitimdergisi.302891

RESEARCH

Received Date: 24.10.16
Accepted Date: 30.03.17
OnlineFirst: 31.03.17

Opinions of Parents Who Have Children with Autism Spectrum Disorder About Sport*

Gonca İnce**
Çukurova University

Abstract

This study aimed to examine the opinions of parents who have children with Autism Spectrum Disorder (ASD) about sport and identification of impact of sport on their children's problems. Forty-one parents (24 mothers, 17 fathers) participated in this study voluntarily. The study included parents of students with ASD, attending different special education centers. This study is a descriptive quantitative study. In the study, the researcher prepared a questionnaire which included 33 questions about demographic characteristics, their physical education courses and the effects of sports training on daily problems of their children with ASD. After the preparation of the questionnaire, experts reviewed it. For statistical analyses, the SPSS 11.5 computer package program was used. The average age of the children (31 male, 10 female) of surveyed parents was (10.17±4.99) years. The average body weight was (42.55±20.93) kg, and the average height was (138.27±30.77) cm. Of all the parents 51.2% of them were giving sports training to their children. When the results of the effects of the sport on those children's problems were examined, it was seen that the sport had mostly contributed to the communication skills (66.7%) and language development (52.4). Besides, 65.9% of all parents indicated that the special education centers where their children received special education did not have any physical education teachers or trainers. As a result, due to the positive effect of the sport on problems of children with ASD, especially trainers should be employed in the special education centers and in these centers the sports facilities should bring to appropriate levels.

Keywords: Autism, trainer, communication, language development, sport.

Recommended Citation

İnce, G. (2017). Opinions of parents who have children with autism spectrum disorder about sport. *Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education*, *18*(1), 109-124.

*This study was presented as a poster presentation at the 8th National Physical Education and Sport Teachers' Congress.

***Corresponding Author:** Assist. Prof. Dr., Çukurova University, Faculty of Physical Education and Sports, Adana, E-mail: gince@cu.edu.tr

Autism Spectrum Disorder (ASD) is a disorder that affects socialization, language, communication, and other essential life skills (Cottenceau et al., 2012; Russell et al., 2010). It can be seen that individuals with ASD have problems in areas such as spatial awareness, body awareness, social communication, academic and speech skills and also stereotyped movements (Elvin et al., 2012; Loukusa et al., 2007). Many treatment modalities have tried to overcome these problems. One of these treatment methods is sports education. In the literature studies reported that running (Kern et al., 1984), skating (Powers et al., 1992), swimming (Yilmaz et al., 2004), stretching exercises (Reid et al., 1988), hydrotherapy treatments (Bumin, Uyanık, Yilmaz, Kayıhan and Topçu et al., 2003) reduced stereotypes and improved daily life skills of children with ASD. It has been reported that parents play a key role in the development of their children's physical activity behaviors (Lee, 2004). In addition, it was emphasized that when parents encourage their children to do physical activity, theparticipation of their children in the physical activity increase (Lee, 2004; Moore et al., 1991). For this reason, views ofparents are very important in the development of their children with ASD. There are no surveys in the literature evaluating observations of parents who have children with ASD about their available treatment options that include physical education and sports and effects of such activities on their children's daily problems. This study aimed to examine opinions of parents who have children with ASD about sport and identification of impact of sport on their children's problems.

Method

The study included 41 parents of children with ASD, attending different special education centers. This study is a descriptive quantitative study. In the study, the researcher prepared a questionnaire which included 33 questions about demographic characteristics, their physical education courses and the effects of sports training on daily skill problems of their children with ASD. After the preparation of the questionnaire, experts reviewed it. For statistical analyses, the SPSS 11,5 computer package program (averages, standard deviations, frequency distributions) was used.

Results

The average age of the children of surveyed parents was (10,17±4,99) years. The average body weight was (42,55±20,93) kg, and the average height was (138,27±30,77) cm. In addition, 31 children were male (75,6%), and 10 were female (24,4%).

The results of the statistical analyses were as follows: Out of the 41 parents participating in the survey, 21 parents (51,2%) had children taking physical education or sports training. With respect to the questions on the effects of physical education and sports training on children's daily skill (communication skills, language development, self-care skills, behavior skills (stereotypical behaviors), academic skills), among these 21 parents, 14 (66,7%) indicated that positive contributions were on communication skills (66,7%) language development (52,4%), and self-care skills (47,6%) respectively. Parents (48,8%) who did not have their children with ASD do sport emphasized that the reasons for not having their children with ASD do sport was that they had a deficiency in sports facilities. Besides, they reported that they had financial difficulties due to the cost of sports training and for this reason, they could not get their children do sport.

Conclusion

Parents who get their children with ASD do sport reported that sport provided positive contributions to their children. Especially, these positive contributions were on communication skills (66,7%) language development (52,4%), and self-care skills (47,6%) respectively. It is emphasized that adapted physical exercise programhavean impact on communication skills of children with ASD positively (Yanardag et al., 2009). It is noticed that coordination exercises can ensure activation of areas in the social skills and communication in the brain (Mochizuki et al., 2014). Besides, there is a significant relationship between motor system development and language learning (LeBarton and Iverson, 2013). It was determined that the group with ASD receiving the kata technique have a decrease in stereotypical movements (Bahrami et.al., 2012). Parents who could not get their children with ASD do sport emphasized that the reasons for not being able to get their children with ASD do sport

was that they had a deficiency in sports facilities. In addition, they reported that they had financial difficulties due to the cost of sports training and for this reason, they could not get their children do sport. In conclusion, taking into account the importance of physical education and sports participation on physical and emotional development and growth and its expected contribution to decrease daily problems of children with ASD, special education centers must reevaluate the need for hiring physical education teachers or sports trainers and improving their facilities to include physical education courses for children with ASD into their curriculum.